

Avaluació de diagnòstic educació primària quart

CURS 2024-2025

Quadern 1

Els ocells del nostre entorn

Nom i cognoms: _____

Data: _____

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Educació
i Formació Professional**

A continuació, escoltareu l'entrevista a l'ornitòleg Tomàs Carrión i haureu de respondre unes preguntes sobre allò que heu sentit. Després, haureu de llegir el text sobre el gaig blau que van treballar la Nàdia i els seus companys.

L'ORNITÒLEG TOMÀS CARRIÓN

1. En quin moment del dia s'emet el programa *Ciència XXI*?

- ☐ Al matí.
- ☐ A la tarda.
- ☐ Al vespre.
- ☐ A la nit.

2. Què s'ha de fer per ser ornitòleg?

- ☐ Estudiar els ocells de forma científica.
- ☐ Compondre cançons per als ocells.
- ☐ Criar ocells de diferents espècies.
- ☐ Donar de menjar als ocells.

3. Qui explicava a Tomàs Carrión curiositats sobre els ocells, quan era petit?

- ☐ El seu cosí.
- ☐ El seu oncle.
- ☐ La seva mare.
- ☐ La seva padrina.

4. Segons el Tomàs Carrión, alguns ocells són un insecticida natural. Què fan alguns ocells amb els mosquits?

- ☐ Se'ls mengen.
- ☐ Els observen.
- ☐ Els amaguen.
- ☐ Els aixafen.

ELS OCELLS DEL NOSTRE ENTORN

5. Quin dels ocells següents vola més ràpid?

- ☐ El pardal.
- ☐ L'oreneta.
- ☐ El falcó pelegrí.
- ☐ El xoriguer comú.

6. Escriu el nom de tres objectes que es necessiten per fer una bona observació d'ocells.

7. Tomàs Carrión recomana posar menjadores als balcons o als jardins a l'hivern, perquè...

- ☐ és l'estació de l'any en què més ocells es veuen.
- ☐ fa fred i els ocells no troben menjar.
- ☐ els depredadors estan hivernant.
- ☐ hi ha menys hores de sol.

8. Segons Tomàs Carrión, per protegir els ocells cal...

- ☐ posar-los en gàbies.
- ☐ passejar pel camp sense fer soroll.
- ☐ deixar les deixalles fora dels contenidors.
- ☐ caminar pel camp xiulant i cantant ben fort.

9. Aquesta entrevista que heu escoltat dona informació sobre...

- ☐ l'ofici d'ornitòleg.
- ☐ els depredadors a la natura.
- ☐ el funcionament dels binocles.
- ☐ on fan els nius els ocells de ciutat.

«El retorn del gaig blau» és el text que van consultar la Nàdia i els seus companys d'equip. Llegeix-lo amb atenció i respon a les preguntes.

EL RETORN DEL GAIG BLAU

El gaig blau neix a Europa, però cada any, quan acaba l'estiu, viatja fins a l'Àfrica per passar-hi l'hivern. Torna a Catalunya els darrers dies d'abril, i el podem veure al Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà.

Poc després d'arribar-hi, la femella pon entre tres i sis ous. Els cova junt amb el mascle, durant uns divuit dies. Aleshores, neixen els pollets, que es queden vint-i-vuit dies més al niu. Després volen sols, però els pares encara els ajuden durant tres setmanes a trobar aliment per fer-se grans.

En perill a l'Alt Empordà

El gaig blau va estar a punt de desaparèixer dels Aiguamolls de l'Empordà. Normalment, aquest ocell fa servir els forats dels arbres per fer-hi el niu, però com que als aiguamolls hi ha pocs forats als arbres, va deixar d'anar-hi.

Fa uns vint-i-cinc anys, s'hi van col·locar les primeres caixes niu i es va aconseguir que el gaig blau tornés al parc. Però com que les caixes eren de fusta, amb el temps es van fer malbé. El 2017 es van substituir per unes caixes fetes amb una barreja de formigó i cartró que duren molt més.

Un èxit total

L'any passat s'hi van repartir trenta caixes niu i hi van niar vint-i-una parelles de gaigs!

ELS OCELLS DEL NOSTRE ENTORN

A banda d'aconseguir que vinguin i puguin els ous, després cal fer un seguiment per assegurar-se que la reproducció és un èxit. Per fer-ho, els ornitòlegs observen l'interior dels nius amb una càmera diminuta.

Als pollets se'ls posa una anella a la pota per identificar-los a qualsevol racó del món. A més, a alguns ocells se'ls col·loquen uns dispositius GPS molt petits, per seguir els seus moviments des d'un ordinador. Amb aquestes dades, coneixem molt millor el comportament de les diferents espècies i les seves rutes de migració.

El gaig blau en directe

Fa poc, l'equip redactor de la revista *Petit Sàpiens* vam fer una visita al Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Sabíem que seria molt difícil veure gaigs volant en llibertat, perquè no els agrada gaire la presència dels humans. Però vam aparcar les bicicletes, ben lluny d'una caixa niu posada en un pal d'electricitat... i allà hi havia una parella de mascle i femella, volant amunt i avall per caçar insectes i portar-los als pollets. Amb els prismàtics, vam poder gaudir una bona estona dels seus colors llampants.

Torneu cada any, bonics!

Petit Sàpiens, número 9, juliol de 2018 (text adaptat)

FITXA DEL GAIG BLAU		Nom científic: <i>Coracias garrulus</i>
MIDA D'adult fa 30 centímetres de llarg, i entre 60 i 75 centímetres d'ample amb les ales desplegades. Pesa entre 125 i 170 grams.	PLOMATGE Blau i verdós i castany brillant al dors. Les ales són de color blau viu, amb les puntes negres.	
ALIMENTACIÓ Té el bec molt robust per caçar insectes grossos (sobretot llagostes), i de vegades menja rèptils, amfibis i petits mamífers.	NIU Fa el niu en forats d'arbres o murs, en terreny obert o en els límits dels boscos.	

ELS OCELLS DEL NOSTRE ENTORN

10. Per què NO podem veure el gaig blau als Aiguamolls de l'Empordà durant l'hivern?

11. Què va provocar que el gaig blau estigués en perill a l'Empordà?

- ☐ Els caçadors.
- ☐ La presència d'altres aus a la zona.
- ☐ La manca de forats als arbres de la zona.
- ☐ La gran quantitat de persones que visiten els aiguamolls.

12. Finalment, les caixes niu es van fer d'una barreja de formigó i cartró, perquè...

- ☐ quedaven més boniques.
- ☐ el gaig blau no patia tant de fred.
- ☐ eren més resistents que les de fusta.
- ☐ era el material més utilitzat a l'Empordà.

13. Què es va aconseguir després de repartir trenta caixes niu pels Aiguamolls de l'Empordà?

14. Segons el text, els gaigs blaus se senten molestos...

- ☐ per la llum del sol i la calor.
- ☐ per la presència dels humans.
- ☐ pels anells que els col·loquen.
- ☐ per la càmera que els observa dins del niu.

15. El gaig blau s'alimenta...

- ☐ de llavors.
- ☐ de peixos de riu.
- ☐ de fruits secs i blat.
- ☐ d'insectes grans, amfibis, rèptils i petits mamífers.

ELS OCELLS DEL NOSTRE ENTORN

16. Per què t'ha servit la fitxa que acompanya el text?

FITXA DEL GAIG BLAU *Peix científic: Clavieja garzulus*

NIDA Gravat fa 30 centímetres de llarg i 1,5 cm d'1 32 centímetres d'ample amb les aletes desenvolupades. Pesa entre 120 i 130 grams	PLOMATGE Molt i variable i canvia brillat de color. Les vires són de color blau, vermell i groc, amb les aletes negres.	
ALIMENTACIÓ Es pot criar molt fàcilment per cuinar mexidos gransos (pastissos negres), de cuinar amb salsa d'oli, amb les aletes menudes.	NIU Es pot criar en fondes d'arrossos i marcs, on fent-hi solament aigua i sal sense necessitat de menjar.	

17. Aquest text que has llegit dona informació sobre...

- ☐ un grup d'ornitòlegs catalans.
- ☐ un tipus d'ocell que es diu gaig blau.
- ☐ com ponen ous les femelles del gaig blau.
- ☐ qui són els redactors de la revista *Petit Sàpiens*.

18. Segons el text, al Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà van fer niu 21 parelles de gaigs blaus. Quants gaigs blaus van fer niu en total?

- ☐ 23 gaigs blaus
- ☐ 31 gaigs blaus
- ☐ 40 gaigs blaus
- ☐ 42 gaigs blaus

ELS OCELLS DEL NOSTRE ENTORN

19. El dia 4 de maig, una femella de gaig blau va pondre els ous en el seu niu. En el calendari següent s'ha marcat aquest dia.

Maig 2024						
Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Sabem que els pollets de gaig blau van néixer 2 setmanes i 3 dies després del dia de la posta. Quin dia van néixer els pollets?

- ☐ 17 de maig
☐ 18 de maig
☐ 20 de maig
☐ 21 de maig

20. Una femella de gaig blau i el seu pollet pesen junts 200 grams. Sabem que la femella pesa 145 grams, quants grams pesa el pollet?

		
Femella i pollet	Femella	Pollet
200 grams	145 grams	?

Escriu la resposta i els càlculs o raonaments necessaris.

ELS OCELLS DEL NOSTRE ENTORN

Mentre buscaven informació sobre el gaig blau, la Nàdia i els seus companys van descobrir la diferència entre ecosistema i hàbitat.

- Un ecosistema és un sistema natural format per éssers vius i l'ambient on viuen. Els Aiguamolls de l'Empordà i totes les espècies que hi viuen formen un ecosistema.
- Un hàbitat és l'entorn on viu una espècie o comunitat d'éssers vius. L'entorn dels Aiguamolls de l'Empordà és l'hàbitat del gaig blau a la primavera.

En un ecosistema tots els elements (éssers vius i hàbitat) estan connectats i depenen els uns dels altres.

Els Aiguamolls de l'Empordà
Font: tripadvisor.es

21. Mirant la fotografia anterior, quina de les definicions següents correspon a un ecosistema d'aiguamolls?

- ☐ Àrea urbana amb interacció entre humans, flora i fauna.
- ☐ Entorn aquàtic amb vegetació i fauna adaptada a l'aigua.
- ☐ Espai glaçat amb flora i fauna adaptats a temperatures molt baixes.
- ☐ Medi elevat amb relleus rocosos on viuen plantes i animals adaptats a l'altitud.

ELS OCELLS DEL NOSTRE ENTORN

- 22.** Descriu una activitat humana que pugui influir negativament als aiguamolls.

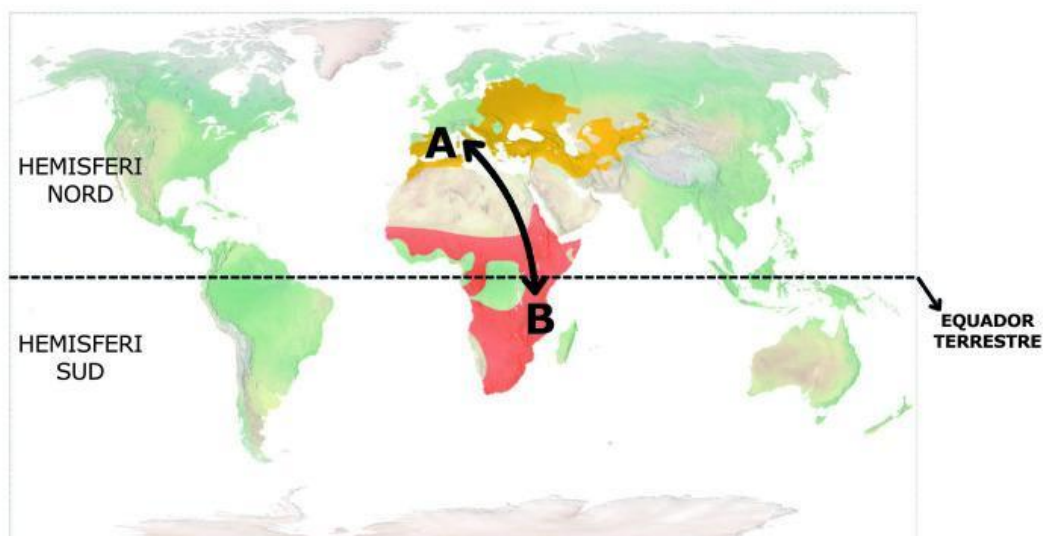
Explica una conseqüència negativa en aquest ecosistema de l'activitat humana que has descrit.

- 23.** Has llegit que el gaig blau és principalment insectívor. En quin dels hàbitats naturals següents tindria més dificultat per trobar aliment?

- ☐ Bosc
- ☐ Selva
- ☐ Zona polar
- ☐ Camp de conreu

ELS OCELLS DEL NOSTRE ENTORN

El gaig blau és una espècie migratòria. Fa niu i cria a Catalunya i altres parts d'Europa i Àsia quan a l'hemisferi nord comença el bon temps. El gaig blau migra entre la zona **A**, pintada de groc al mapa, i la zona **B**, pintada de vermell. Vola d'Europa i des de l'Àsia (**A**) fins a l'Àfrica (**B**) quan comença el fred a l'hemisferi nord. El viatge de migració té una distància aproximada de 8.000 quilòmetres. Actualment, es pot fer el seguiment de la ruta del vol mitjançant GPS. El mapa següent mostra la migració del gaig blau.

ELS OCELLS DEL NOSTRE ENTORN

24. Quan a l'hemisferi nord comença el fred, el gaig blau vola de la zona A fins a la zona B, ja que allà...

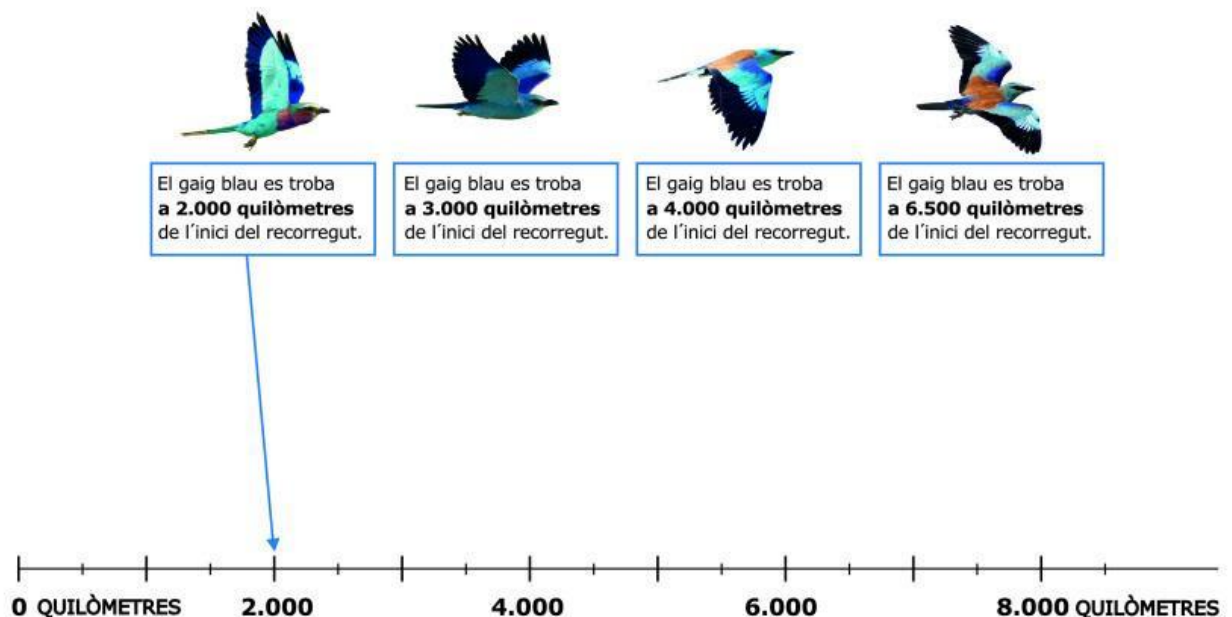
- ☐ troba temperatures fredes.
- ☐ no corre perill de ser caçat.
- ☐ troba temperatures càlides.
- ☐ la pluja és menys abundant.

25. Durant diferents èpoques de l'any es poden veure gaigs blaus en tres continents. Quins són?

- ☐ Àfrica, Àsia i Europa
- ☐ Àfrica, Amèrica i Àsia
- ☐ Àfrica, Europa i Oceania
- ☐ Àfrica, Amèrica i Europa

26. A continuació, trobaràs uns requadres amb les fotografies d'un gaig blau i els quilòmetres que ha recorregut des de l'inici d'un viatge d'Europa a l'Àfrica.

Dibuixa una fletxa que surti de cada requadre i que indiqui el punt on es troba el gaig blau en el seu recorregut.

Consell Superior
d'AVALUACIÓ
del Sistema Educatiu